

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยต้องเผชิญกับสภาวะการถดถอยทางด้านเศรษฐกิจเมื่อ ปี พ.ศ.2540 หรือที่เรียกว่า วิกฤติเศรษฐกิจประเทศไทย ปี พ.ศ.2540 เมื่อรัฐบาลประกาศลดค่าเงินบาท เพราะสาเหตุจากการที่รัฐขาดระบบการควบคุมในนโยบายการเปิดเสรีทางการเงิน ปล่อยให้เอกชนกู้เงินลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาอย่างมากมาย เพื่อมาลงทุนในกิจการที่มีก่อให้เกิดประโยชน์ เช่น การลงทุนเพื่อการเก็งกำไรในตลาดหลักทรัพย์ การลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ มีการสร้างที่พัก อาคารสูง การสร้างสนามกอล์ฟ การลงทุนในการซื้อขายเก็งกำไรที่ดิน จนเปลี่ยนให้บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์มีการเอื้อประโยชน์ให้แก่ตัวผู้บริหาร และพวกพ้องโดยการปั่นราคาหุ้น ที่ดินสูงเกินความเป็นจริงอย่างมาก ภาครัฐเองก็มีการลงทุนในการสร้างสิ่งที่เป็นสาธารณูปโภคที่มากเกินไป นักการเมืองมีการทุจริต คอร์รัปชันในธุรกิจและโครงการร่วมระหว่างรัฐกับเอกชน ส่วนในภาคของประชาชนเองด้านฐานะความเป็นอยู่ มีการดำเนินชีวิตอย่างฟุ้งเฟ้อ มีการท่องเที่ยวต่างประเทศ การจับจ่ายใช้สอยแต่ของใช้ต่างประเทศ ค่านิยมเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งในเมืองและภูมิภาค ประชาชนในภูมิภาคละทิ้งจากอาชีพทางการเกษตรมุ่งเข้าสู่เมืองหลวง หรือเมืองอุตสาหกรรมเพื่อทำงานในโรงงานเป็นอันมาก เนื่องจากปัญหารายได้ในภาคการเกษตรที่ตกต่ำ รัฐมิได้ให้ความสนใจอย่างจริงจัง มุ่งแต่การพัฒนาภาคอุตสาหกรรม ประชาชนส่วนมากเป็นผู้บริโภคมากกว่าผู้ผลิต จนในที่สุดเงินเริ่มหมด เกิดการปั่นหุ้นขึ้น ประชาชนได้เข้าทำการถอนเงินออกจากบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ เจ้าหนี้ต่างชาติเริ่มพิจารณาถึงความสามารถในการใช้เงินคืนของลูกหนี้และทวงเงินคืน จนทำให้รัฐต้องเข้ามาควบคุมบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ และสั่งปิดการดำเนินกิจการทั้ง 58 แห่ง ทำให้ระบบโครงสร้างของสถาบันทางการเงินเสียหาย และเริ่มถูกโจมตีค่าเงินบาทจากนักลงทุนจากต่างประเทศที่สับสนของโอกาส รัฐได้ใช้เงินในคลังที่มีอยู่ออกไปปกป้องค่าเงินบาท จนทำให้เงินสำรองในประเทศมีอยู่ในระดับที่เสียสมดุล รัฐจึงต้องเลือกทางออกด้วยการประกาศลดค่าเงินบาท (วิทยากร เชียงกุล. 2541 : 11-12) และเข้าระบบฟื้นฟูตามโครงการของ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) ทำให้ธุรกิจต่างๆต้องมีการปิดตัวลง หรือลดกำลังการผลิต แรงงานถูกเลิกจ้าง คนตกงานทำให้เกิดการว่างงานอย่างมาก

รัฐบาลได้กำหนดนโยบายต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ การเร่งรัดปรับปรือโครงสร้างของสถาบันทางการเงิน การออกมาตรการทางการเงิน และการคลังให้มีความรัดกุมและมีประสิทธิภาพ การเข้าบริหารและขาดสินทรัพย์ของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ทั้ง 58 แห่ง ขณะเดียวกันก็เร่งสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนที่เป็นพื้นฐานของประเทศทั้งในภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมให้กลับมามีความสามารถในการดำรงชีพ เพื่อลดภาระและเป็นการแก้ไขปัญหาของสังคม การสร้างและส่งเสริมให้ประชาชนมีงานทำ การสนับสนุนอาชีพชุมชน การพักชำระหนี้ การสงเคราะห์การรักษาพยาบาล การปล่อยเงินกู้อัตราดอกเบี้ยต่ำ เพื่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ และที่สำคัญคือนโยบายที่รัฐได้เร่งให้การสนับสนุนส่งเสริมการผลิตอุตสาหกรรมและบริการธุรกิจแบบขนาดย่อม หรือ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium-Sized Enterprises : SMEs) เพราะรัฐบาลเชื่อว่าการเร่งสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคธุรกิจต้องเป็นการทำธุรกิจระดับขนาดกลางและขนาดย่อม ที่ใช้เงินทุนไม่มาก ใช้กำลังแรงงานน้อย มีความคล่องตัวสูง โดยภาครัฐได้ให้การสนับสนุนด้าน ทุน และวิชาการ โดยมีสถาบันอิสระต่างๆ เข้ามามีบทบาทให้การสนับสนุน ส่งเสริมพัฒนาในการดำเนินงาน การเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนา และฝึกอบรมต่างๆ ในทุกด้านตามความต้องการของตลาดและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสถานะการณ์โลกอย่างต่อเนื่อง (วิฑูรย์ สิมะโชคดี. 2542 : 2)

จากกระแสของระบบการค้าเสรีของยุคการแข่งขันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาของระบบสังคมทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศในยุคของโลกไร้พรมแดน หรือ โลกยุคโลกาภิวัตน์ ที่ใช้เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารมาเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการแข่งขันทางธุรกิจ ผู้ประกอบการธุรกิจที่เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้รวดเร็วกว่าและยังสามารถพยากรณ์อนาคตทางการตลาดทั้งลูกค้าและคู่แข่งได้ ย่อมมีความได้เปรียบและจะประสบความสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว ความเข้มแข็ง ความอดทน การใฝ่เรียนรู้ การสร้างพื้นฐานต่างๆ ให้เกิดขึ้นกับตัวเองและธุรกิจเป็นสิ่งที่ต้องมี ทั้งนี้เพื่อให้มีความสามารถในการปรับตัวและการกำหนดวิธีการดำเนินงาน และลีลาในการบริหารเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่อระบบต่างๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งภายในองค์การธุรกิจ สังคม ประเทศ และต่างประเทศ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน และถือได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมสนับสนุน (Supporting Industry) สำหรับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่อีกด้วย โดยเฉพาะการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ เนื่องจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ใช้เงินลงทุนและคนงานน้อย จึงทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนจาก ประชาชนที่เป็นแต่ผู้บริโภคมาสู่การเป็นผู้ผลิต เพราะถ้าประชาชนในชาติหันมาเป็นผู้ผลิตมากกว่าการเป็นผู้บริโภค คือ

ที่น้อยผลิตมาก และขายสินค้ากับบริการต่างๆไปยังต่างประเทศ เพื่อแสวงหาเงินตราเข้าประเทศ ได้ก็จะเป็นผลดีต่อระบบเศรษฐกิจอย่างมาก ดังนั้นภาครัฐเองก็มีความมุ่งหวังให้มีการพัฒนาใน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งด้านของรูปแบบสินค้าและบริการ คุณภาพ คุณประโยชน์ เพื่อให้สามารถส่งสินค้าออกขายยังต่างประเทศได้ และภาครัฐเองมีความเชื่อว่า กระบวนการ พัฒนาเศรษฐกิจที่ดีนั้นจะต้องทำให้เกิดสภาพที่มีการสร้างงานให้เกิดขึ้นเรื่อยๆ เพราะธุรกิจขนาด กลางและขนาดย่อมสามารถเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว และมีอัตราการจ้างงานสูง ขณะที่ธุรกิจขนาด ใหญ่ต้องการใช้ระยะเวลาในการเจริญเติบโต การก่อตั้งใช้เวลานาน และมีจำนวนน้อย การที่จะนำ ธุรกิจขนาดใหญ่มาใช้ในการแก้ไขปัญหาแรงงานจึงมีโอกาสน้อย และนอกจากนี้รัฐเองยังต้อง สนับสนุนการบริการด้านต่างๆ ทั้งการบริหารการจัดการเพื่อให้มีประสิทธิภาพสนองต่อกระแส ของประชาชนในประเทศให้เปลี่ยนค่านิยมมาใช้สินค้าของผู้ผลิตที่เป็นคนไทยเพื่อป้องกันเงินตราที่ รั่วไหลออกต่างประเทศ กับทั้งยังเป็นการลดปัญหาด้านการว่างงานของประชาชนที่มีได้มีอาชีพ เพื่อให้เป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพและเป็นการลดปัญหาสังคมของประเทศ(สมชาย หิรัญ- กิตติ และศิริวรรณ เสรีรัตน์. 2542 : 7-8)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาถึงความต้องการของผู้ประกอบการธุรกิจขนาด กลางและขนาดย่อม ถึงความต้องการในด้านการพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ ที่ผู้ประกอบการมี ความต้องการเพื่อให้มีความสามารถในการดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและให้เกิดประ สทธิผล มีความเจริญเติบโตทางธุรกิจ มีความสามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์ หรือการให้บริการที่มี คุณภาพทั้งนี้เพื่อให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้บริโภคทั้งภายในประเทศและต่างประเทศได้

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของ ผู้ประกอบการในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาศักยภาพในการประกอบการวิสาหกิจขนาด กลางและขนาดย่อมของผู้ประกอบการในเขตกรุงเทพมหานคร

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.3.1 ประชากร ได้แก่ ผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าของธุรกิจในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประเภทกิจการผลิต การค้าปลีก การค้าส่ง และการบริการ ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้ง 50 เขตการปกครอง

1.3.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าของธุรกิจในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประเภทกิจการการผลิต การค้าปลีก การค้าส่ง และการบริการที่อยู่ในเขตกรุงเทพฯ จำนวน 407 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) ตามการแบ่งเขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan)

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการสำรวจปัญหาและความต้องการพัฒนาศักยภาพในการประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร ตัวแปรสำคัญในการศึกษา ได้แก่

1.4.1 ลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพ

1.4.2 ข้อมูลทั่วไปของสถานประกอบการ ได้แก่ ทุนจดทะเบียน จำนวนพนักงาน ลักษณะการจดทะเบียน/การเป็นเจ้าของ ประเภทของกิจการ ระยะเวลาในการประกอบกิจการ และตลาดการจำหน่ายสินค้า

1.4.3 สภาพปัญหาของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประกอบด้วย

- 1) ด้านการตลาด
- 2) ด้านการผลิต
- 3) ด้านเงินทุน
- 4) ด้านการบริหารบุคคล
- 5) ด้านการบริหารจัดการ

1.4.4 ความต้องการพัฒนาศักยภาพในการประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประกอบด้วย

- 1) ด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์และการตลาด
- 2) ด้านการจัดการผลิต
- 3) ด้านความสามารถการบริหารการเงิน การบัญชี และการลงทุน
- 4) ด้านนโยบายและการส่งเสริมของรัฐบาล
- 5) ด้านการให้คำปรึกษาแนะนำด้านข้อมูลเพื่อปรับปรุงธุรกิจ

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาศักยภาพ หมายถึง การปรับปรุง หรือการเปลี่ยนแปลง ให้เกิดความพร้อมด้านความสามารถ ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่มีอยู่ภายในตัวบุคคล ที่พร้อมจะแสดงออกหรือกระทำในกิจกรรมใดๆ ที่ถูกกำหนดให้ปฏิบัติไปสู่สิ่งที่ดีขึ้นกว่าเดิม

การประกอบการ หมายถึง การดำเนินการธุรกิจของผู้ประกอบกิจการในการลงทุนเพื่อหวังผลกำไร

สถานประกอบการ หมายถึง สถานที่ที่เป็นที่ตั้งของการดำเนินธุรกิจ ทั้งธุรกิจประเภทการผลิต การจำหน่ายขายส่ง ปลีก และการบริการ

ผู้ประกอบการ SMEs หมายถึง เจ้าของสถานประกอบการ ในธุรกิจแต่ละประเภทและขนาด เป็นผู้มีความรู้สูงสุดในการดำเนินการ การสั่งการ การตัดสินใจด้านการเงิน การลงทุน และการบริหารจัดการให้มีการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ผู้ประกอบการใหม่ หมายถึง เจ้าของธุรกิจที่เริ่มดำเนินการและยังคงดำเนินการโดยมีช่วงระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงปัจจุบัน ไม่เกิน 3 ปี

ผู้ประกอบการเดิม หมายถึง เจ้าของธุรกิจที่เริ่มดำเนินการและยังคงดำเนินการโดยมีช่วงระยะเวลาดำเนินการเกินกว่า 3 ปีขึ้นไป

วิสาหกิจ หมายถึง องค์การเอกชนที่ดำเนินการทางธุรกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นการผลิตสินค้า และการให้บริการ เพื่อวัตถุประสงค์ด้านการแสวงหากำไร

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) หมายถึง กิจการอุตสาหกรรมการผลิต (Manufacturing) การค้าส่งและการค้าปลีก (Wholesale and Retail) และกิจการการบริการ

(Services) โดยลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กำหนดจากมูลค่าขั้นสูงของสินทรัพย์ถาวร สำหรับกิจการแต่ละประเภท รายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1 ประเภทและขนาดของสถานประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามเกณฑ์มูลค่าของทรัพย์สินถาวร

ลักษณะของกิจการ	ขนาดกลาง	ขนาดย่อม
1.กิจการการผลิต	ไม่เกิน 200 ล้านบาท	ไม่เกิน 50 ล้านบาท
2.กิจการการค้า		
- การค้าส่ง	ไม่เกิน 100 ล้านบาท	ไม่เกิน 50 ล้านบาท
- การค้าปลีก	ไม่เกิน 60 ล้านบาท	ไม่เกิน 30 ล้านบาท
3.กิจการบริการ	ไม่เกิน 200 ล้านบาท	ไม่เกิน 50 ล้านบาท

(ที่มา : มาณพ ชีวนาสุนทร. 2542 : 5)

ประเภทธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หมายถึง การประกอบกิจการที่ครอบคลุมไปด้วยกลุ่มธุรกิจ คือ (สมชาย หิรัญกิตติ. 2542 : 18)

(1) ธุรกิจการผลิต เป็นธุรกิจที่นำเอาวัตถุดิบ ชิ้นส่วน อะไหล่และปัจจัยนำเข้าต่างๆ มาผ่านกระบวนการแปรสภาพจนกลายเป็นสินค้าสำเร็จรูปเพื่อการนำไปจำหน่าย

(2) ธุรกิจการค้า เป็นธุรกิจที่ทำหน้าที่ของคนกลาง ที่อยู่ในช่องทางจำหน่ายทั้งที่เป็นทั้งการค้าส่งและการค้าปลีก

(3) ธุรกิจบริการ เป็นธุรกิจที่ใช้พนักงานเสนอบริการตอบสนองความต้องการของลูกค้า ธุรกิจขนาดย่อมที่เป็นธุรกิจให้บริการโดยการประกอบกิจการสนับสนุน อำนวยความสะดวก ธุรกิจการผลิต และการค้า

กิจการเจ้าของคนเดียว หมายถึง กิจการขนาดย่อมที่ดำเนินโดยบุคคลคนเดียวเป็นผู้รับผิดชอบงานทั้งหมด โดยไม่ได้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด และ เป็นบริษัทจำกัด

กิจการประเภทห้างหุ้นส่วน เป็นกิจการประเภทห้างหุ้นส่วน จำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ห้างหุ้นส่วนสามัญ และห้างหุ้นส่วนจำกัด ผู้ดำเนินการตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ตกลงด้วยวาจา หรือลายลักษณ์อักษรในการลงทุนร่วมกัน ดำเนินกิจการโดยมีวัตถุประสงค์จะแบ่งกำไร และขาดทุนที่เกิดจากกิจการนั้นๆ ผู้เป็นหุ้นส่วนจะมีกี่คนก็ได้ แต่ต้องมีอย่างน้อย 2 คน และหุ้นส่วนทั้งหมดจะต้องมีสัญชาติไทย

กิจการประเภทบริษัทจำกัด หมายถึง ธุรกิจขนาดย่อมที่จะจดทะเบียนจัดตั้งเป็นบริษัทจำกัด ต้องมีการแบ่งทุนเป็นหุ้นมูลค่าเท่าๆ กัน และผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบโดยจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าหุ้นที่ตนถือ

กิจการร่วมลงทุน หมายถึง การดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าของร่วมในการลงทุนระหว่างผู้ประกอบการชาวไทย และผู้ประกอบการชาวต่างชาติ

การบริหารแบบครอบครัว หมายถึง รูปแบบการบริหารงานที่ไม่แน่นอน โดยเจ้าของร้านเป็นผู้ดูแลและดำเนินการเองทั้งหมด

ทายาทนักธุรกิจ หมายถึง ความพึงพอใจส่วนบุคคลซึ่งได้รับจากเจ้าของธุรกิจส่งต่อให้เป็นผู้ดำเนินการแทน โดยมีความเกี่ยวข้องกันระหว่างครอบครัว หรือเครือญาติ

1.6 ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งผู้ประกอบการรายเดิม และผู้ประกอบการรายใหม่จะได้รับทราบข้อมูลที่สำคัญในการพัฒนากิจการให้มีความสามารถประกอบธุรกิจได้ดี รวมทั้งทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่มีเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันมิให้เกิดขึ้นกับธุรกิจ

2. ส่วนของภาครัฐจะเป็นพื้นฐานในการให้ความช่วยเหลือได้ถูกต้อง ตรงตามความต้องการที่แท้จริงของผู้ประกอบการ อันจะทำให้การกำหนดนโยบายในความช่วยเหลือเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ